

SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA
FILIAL DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

Carrer del Carme, 47
08001 Barcelona

Núm. 195

Abril 2007

QUÈ CAL SABER?

SAGÍ I LLARD

Dos termes són **geosinònims** o **sinònims geogràfics** si s'utilitzen en dialectes diferents d'una llengua amb el mateix significat. En català, un cas força conegut de geosinònims és el dels mots **espill** (forma pròpia del català occidental) i **mirall** (forma pròpia del català oriental).

Els geosinònims es poden formar perquè en cada part del territori de la llengua ha evolucionat una arrel diferent de la llengua mare (el llatí, en el nostre cas), o bé perquè una paraula que, en un moment donat, era comuna a tot el territori ha estat substituïda en una part d'aquest territori per un mot nou amb el mateix significat, o bé perquè dos mots que originàriament tenien significats diferents i que s'utilitzaven en un mateix lloc, a partir d'un cert moment es fan servir en indrets diferents i, a més, els significats convergeixen. És el cas de **sagí** i **llard**.

El **sagí** és el teixit adipós d'un animal, format principalment per **adipòcits** (no *adipocits*) i altres tipus de cèl·lules. Aquest terme fa referència al teixit cru, directament obtingut de l'animal, que es pot salar i assecar per a obtenir la **cansalada** i es pot afegir a una multitud de preparacions culinàries.

El sagí es pot tractar tèrmicament per a fondre el greix que conté. Per a això se sotmet a altes temperatures i es premsa. Els dos productes d'aquesta indústria són el **llard** i els **llardons**. El **llard** és el greix del sagí, filtrat i amb un contingut escàs d'aigua, amb un punt de fusió alt a causa de la presència d'àcids grassos saturats, que es pot fer servir per a cuinar, com altres greixos. Els **llardons** són el conjunt de pells, teixit conjuntiu i restes de múscul presents al teixit adipós, que queden premsats i cuits durant l'elaboració del llard, i que constitueixen un aperitiu popular.

Aquests són els significats originaris de **llard** i **sagí**. Actualment, però, per a fer referència al greix ja processat, al Principat es fa servir **llard**, i al País Valencià, **sagí**. Tant en un territori com en l'altre, per a parlar del teixit adipós sense processar, s'utilitza normalment el terme **cansalada**. Curiosament, a les Illes Balears es fa servir un altre terme d'origen diferent, **saïm**, per a referir-se al greix processat (el mot **ensaïmada** prové d'aquesta arrel, ja que un dels ingredients principals d'aquest dolç és el greix de porc). Un exemple, doncs, de la formació de geosinònims a partir de mots amb significats diferents.

Web de QUÈ CAL SABER?
<http://www.iecat.net/scb/saber.htm>